

**ПРИВРЕДНОПРАВНИ ОКВИР И
ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ДРЖАВА
ЈУГОИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ**

**THE LEGAL FRAMEWORK AND THE
ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE
SOUTHEAST EUROPEAN COUNTRIES**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
University Business Academy in Novi Sad
Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad

Нови Сад, 14. новембар 2019.

Зборник радова са Међународног научног скупа
„Привредноправни оквир и економски развој држава
Југоисточне Европе“ одржаног 14. новембра 2019. године у
Новом Саду, у организацији
Правног факултета за привреду и правосуђе
Универзитета Привредна академија у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Мирко Кулић, редовни професор
Др Ненад Аврамовић, редовни професор
Др Милош Марковић, редовни професор
Др Радица Шиповац, редовни професор
Др Дарко Голић, ванредни професор
Др Предраг Мирковић, ванредни професор
Др Маријана Младенов, доцент
Др Јоко Драгојловић, доцент
Др Ненад Бингулац, доцент

За издавача:

Др Мирко Кулић, редовни професор

Уредник:

Др Мирко Кулић, редовни професор

Штампа:

Штампарија ФЕЉТОН, Нови Сад

Тираж:

250

ИСБН 978-86-6019-099-6

Научни одбор:

ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ – председник Научног одбора

Декан Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ

Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ

Ректор Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР НЕНАД АВРАМОВИЋ

Шеф Привредноправне и међународноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА

Продекан за науку и развој и шеф Грађанскоправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ - МИЈАТОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР АЛЕКСАНДАР РАДОВАНОВ

Професор Емеритус Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДУШАНКА ЂУРЂЕВ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЈЕВ

Шеф катедре кривичноправних наука Руске академије за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

АКАДЕМИК ДР НЕДЕЉКО СТАНКОВИЋ

Ректор Европског универзитета Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

АКАДЕМИК ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ

Председник Основног суда у Котору | Република Црна Гора

АКАДЕМИК ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ

Судија Врховног суда Црне Горе | Република Црна Гора

АКАДЕМИК DR WOLFGANG RONRBACH

St. Elizabeth University of Health and Social Sciences | Austrija

ДОЦ. ДР ЈАН ЈАНАЋ

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ПРОФ. ДР НЕЋО ДАНИЛОВИЋ

Редован професор Универзитет Никола Тесла у Београду и председник међународног удружења методолога друштвених наука у Београду | Република Србије

ДОЦ. ДР АЛБИНА АБИДОВИЋ

Доцент на Европском универзитету Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

ПРОФ. ДР РУДИКА ГМАЈНИЋ

Професор на Медицинском факултету у Осиеку и члан Хрватске академије медицинских наука | Република Хрватска

ПРОФ. ДР МИЛАН ЧАМПА

Ванредни професор на Факултету за здравствену негу Универзитета Ново Место | Република Словенија

ПРОФ. ДР СИМЕОН ГЕЛЕВСКИ

Професор у пензији на Правном факултету у Скопљу | Северна Македонија

PROF. DR ALEXIOS PANAGOPOULOS

University neapolis paphos Cyprus master studys in public law and administration | Kiparska Republika

ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ

Продекан за наставу на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ИВАН ЈОКСИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ

Шеф опште и теоријске катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ ОБРАДОВИЋ

Саветница декана на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

*Др Маријана Дукић Мијатовић, редовни професор
Правни факултет за привреду и правосуђе
Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Економски факултет у Суботици Универзитета у Новом Саду и
потпредседник Националног савета за високо образовање Републике Србије
е mail: marijana.dukic.mijatovic@gmail.com*

Мср. Недељко Бабић
Економски факултет у Суботици Универзитета у Новом Саду
е mail: nedeljkbbs@gmail.com,

СТРАНЕ ДИРЕКТНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ КАО ДЕТЕРМИНАНТА РАЗВОЈА СРПСКЕ ЕКОНОМИЈЕ

Апстракт:

Аутори су у истраживању синергично објединили два истраживачка аспекта, правни и економски, а све у циљу утврђивања узрочно последичне везе између прилива директних страних инвестиција и динамике у развоју економије Републике Србије. Дефинисање препорука за побољшање постојеће легислативе и ефикасност у имплементацији важећих законских решења уз осврт на свеобухватне правне и економске реформе актуелне код нас усмерене на интензивирање привредне активности представљају најзначајније резултате спроведеног истраживања. Анализа економских емпиријских података прибављених од релевантних државних институција уз хронолошку, системску и телеолошку анализу важеће легислативе дали су одговоре колики је утицај страних директних инвестиција на јачање домаће економије мерено извозом и растом бруто домаћег производа, те пласманом Србије на Doing business листи, са освртом на значајне бенефите, које држава нуди инвеститорима у циљу утицаја на макро и микро пословну климу у Републици Србији.

Кључне речи: реформа законодавства, директне стране инвестиције.

1. УВОД

Предмет истраживања, које су аутори спровели је утврђивање актуелног стања у приливу директних страних инвестиција у Републици Србији, првенствено посматрано са аспекта легислативне базе, која је настала посвећеним реформама. Значајна је и успешна консолидације јавних финансија, што је све синергично довело до резултата да је Србија на првом месту у свету по броју страних директних инвестиција у односу на величину своје економије, како је објавио британски лист *Financial Times*. Према најновијој ранг листи за 2019. годину, коју објављује *FDI intelligence*, специјализовани сервис *Financial Times* Србија је на челу ранг листе са индексом од 11,92 поена, што је за 1,33 индексних поена више у односу на прошлу годину. „Како се наводи у објављеној студији, Србија је привукла 107 пројеката директних страних инвестиција у 2018. години, односно за 26 више него 2017. години, што представља раст за готово једну трећину. Србија са оценом 11,92 привлачи скоро 12 пута већи обим гринфилд страних директних инвестиција него што би могло да се очекује од економије њене величине, наводи се у годишњој студији у којој се мери обим улазних гринфилд улагања у 2018. години у односу на величину економије сваке државе. Водећи сектори у Србији по страним директним инвестицијама су индустрија аутомобилских компоненти, храна и дуван, текстил и сектор некретнина, који су заједно имали удео већи од половине (54 одсто) у укупним улазним СДИ пројектима у 2018. години, прецизира се у тексту. У студији се истиче да је Србија са резултатом 11,92 поена, далеко надмашила ривале у региону европских економија у успону, међу којима су и Литванија и Босна и Херцеговина, које такође имају високе индексне оцене. На другом месту, иза Србије, налази се Црна Гора са индексом 11,49 поена, а иза Србије на овој ранг листи нашле су се и економије попут Сингапур, Јерменија, Летонија, Бугарска, УАЕ, Мађарска, Румунија, Ирска, Пољска, Велика Британија, Хонг Конг.“¹ Аутори су се методолошки определили да истраживање заснују на хронолошком, системском и језичком тумачењу актуелне легислативе, проверавајући постављене хипотезе емпиријски економским подацима добијеним од релевантних институција, док су до закључака дошли прво анализом, а потом индукцијом и дедукцијом.

2. ЛЕГИСЛАТИВНИ ОКВИР ЕКОНОМСКИХ РЕФОРМИ

Субвенције и остали јавни подстицаји привреде и привредног развоја су неопходни, како би се кроз развојну функцију буџета створило боље инвестиционо окружење и привукле нове инвестиције, поспешило отварање нових² радних места и запошљавање и повећала конкурентност економије.

Давалац државне помоћи је Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, преко надлежних органа, и свако правно лице које управља и/или располаже јавним средствима и додељује државну помоћ у било ком облику, до је корисник државне помоћи - свако правно и физичко лице, које у обављању делатности производње и/или промета робе и/или пружања услуга на тржишту, користи државну помоћ у било ком облику. Државна помоћ је подложна контроли Законом о контроли државне помоћи³, којим се уређују општи услови и поступак контроле државне помоћи у циљу заштите слободне конкуренције на тржишту, применом начела тржишне економије и подстицања привредног развоја, обезбеђења транспарентности у додели државне помоћи, као и извршавања преузетих обавеза по закљученим међународним уговорима, који садрже одредбе о државној помоћи. Уредбом о правилима за доделу државне помоћи⁴, која је донета на основу Закона о контроли државне помоћи, ближе се уређују правила за доделу државне помоћи, односно за оцену дозвољености пријављене, односно додељене државне помоћи, и правни поредак Републике Србије усклађује са садржином у вези са државном помоћи усвојиле институције Европске заједнице. Ова уредба утврђује да је привредни субјекат (корисник државне помоћи) - свако правно и физичко лице које, независно од правног облика и начина финансирања, у обављању делатности производње или промета робе или пружања услуга на тржишту користи државну помоћ у било ком облику, изузев привредног субјекта у поступку приватизације. Законом о регионалном развоју⁵ подстицаји су одређени као конкретна улагања или програмско усмеравање улагања

² Види више Дукић Мијатовић, М., Веселиновић, Ј.(2015)“Утицај система субвенција и подстицаја на стварање бољег инвестиционог амбијента у Републици Србији”, Право-теорија и пракса, бр. 1, стр. 1-14.

³ Законом о контроли државне помоћи /“Сл. гласник РС”, бр. 51/2009/

⁴ Уредба о правилима за доделу државне помоћи /“Сл. гласник РС”, бр. 13/2010, .37/2013 и 97/2013/

⁵ Закон о регионалном развоју /“Сл. гласник РС”, бр. 51/2009 и 30/2010 и 89/2015/

са републичког нивоа за реализацију пројеката од посебног значаја за регионални развој, док су мере - акти Владе за спровођење политике регионалног развоја. Агенција за привредне регистре води Регистар мера и подстицаја регионалног развоја, који садржи информације о врсти докумената за подстицање регионалног развоја, намени подстицаја, финансијским карактеристикама подстицаја, даваоцима и корисницима средстава подстицаја, територијалном усмеравању подстицаја, изворима финансирања, као и друге податке од значаја за опредељивање нових улагања, односно инвестиција, у поједине регионе, ради остварења циљева националних и регионалних развојних програма.

Закон о банкама⁶ у члану 5. став 2. прописује да се нико осим банке не може бавити, између осталог, давањем кредита, осим ако је за то овлашћен законом (као што је, на основу Закона о Фонду за развој Републике Србије⁷ Фонд за развој Републике Србије овлашћен да обавља послове који се односе на одобравање кредита, ради остваривања својих циљева), а у члану 136. прописује кривично дело за неовлашћено давање кредита. Законом о јавном дугу⁸ у члану 34. став 3. прописано је да локалне власти (где спадају и јединице локалне самоуправе) не могу давати гаранције. Међутим, секторско (ресорно) законодавство не садржи одредбе којима се позитивном еnumerацијом прецизно утврђују мере и инструменти развоја предузетништва и економије из круга надлежности јединице локалне самоуправе из одредаба члана 20. Закона о локалној самоуправи.⁹

Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености¹⁰ предвиђене су субвенције за запошљавање. Субвенције за запошљавање су средства која послодавац може да оствари за запошљавање незапослених, и то: на новоотвореним радним местима; на упражњеним радним местима, ако се ради о лицима која припадају категорији теже запошљивих лица, у складу са овим законом и Националним акционим планом запошљавања и у другом случају утврђеном Националним акционим планом запошљавања. Међусобна права и обавезе Националне службе и корисника субвенције уређују

6 Закон о банкама/”Сл. гласник РС”, бр. 107/2005 и 91/2010 и 14/2015/

7 Закон о Фонду за развој Републике Србије /”Сл. гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 119/2012 и 5/2015/

8 Закон о јавном дугу РС/”Сл. гласник РС”, бр. 61/2005, 107/2009, 78/2011, 68/2015 и 95/2018 /

9 Закон о локалној самоуправи /”Сл. гласник РС”, бр. 129/2007, 83/2014, 101/2016 и 47/2018/

10 Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености /”Сл. гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010 и 38/2015 и 113/2017/

се уговором. Уредбом о подстицању запошљавања¹¹, утврђују се услови и начин остваривања права послодаваца из приватног сектора на субвенционисање одређеног дела обрачунатог пореза на зараде и доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, ради подстицања запошљавања. Пореске олакшице код плаћања пореза на зараде намењене послодавцима, којима се подстиче запошљавање, а које су уређене одредбама Закона о порезу на доходак грађана.¹² Ступањем на снагу Закона о улагањима¹³, најзначајнијег *lex specialisa* у овој области престао је да важи Закон о страним улагањима¹⁴. Важећим законом уређен је општи правни оквир за улагања у Републици Србији, субјекти подршке улагањима за ефикасно пружање услуга улагачима, образовање и рад Савета за економски развој и оснивање и рад Развојне агенције Србије у циљу унапређења инвестиционог окружења у Републици Србији, подстицање директних улагања ради јачања економског и привредног развоја и раста запослености и свеукупног друштвеног бољитка. Третман домаћих и страних улагача је изједначен, а акценат је и на повећању ефикасности у пружању услуга органа власти које се непосредно односе на улагања.¹⁵ Под улагањем према Закону о улагањима се подразумева: (а) привредно друштво или огранак привредног друштва које је основао улагач, у складу са Законом о привредним друштвима¹⁶; (б) удео у привредном друштву, акције друштва или друге хартије од вредности еквивалентне акцијама друштва у смислу Закона о тржишту капитала¹⁷; (в) права која је улагач стекао на основу уговора о јавно-приватном партнерству у складу са Законом о јавно приватном партнерству и концесијама¹⁸; (г) права

11 Уредба о подстицању запошљавања /"Сл. гласник РС", бр. 32/2011 и 34/2011/

12 Закон о порезу на доходак грађана/ Сл. гласник РС", бр. 24/2001, 80/2002, 80/2002 - др. закон, 135/2004, 62/2006, 65/2006 - испр., 31/2009, 44/2009, 18/2010, 50/2011, 91/2011 - одлука УС, 7/2012 - усклађени дин. изн., 93/2012, 114/2012 - одлука УС, 8/2013 - усклађени дин. изн., 47/2013, 48/2013 - испр., 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 57/2014, 68/2014, 5/2015, 112/2015,, 7/2018, 95/2018 и 4/2019/

13 Закон о улагањима /"Сл. гласник РС", бр. 89/2015 и 95/2018/

14 Закон о страним улагањима /"Сл. Лист СРЈ", бр. 3/2002 и 5/2003 и "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 – Уставна повеља/

15 Види више Дукић Мијатовић, М., Гонгета, С.(2015) "Модернизација политика државних подстицаја у Европској унији", Култура полиса УДК 323(4):336.6, вол. 12, бр. 27, стр. 511 - 522.

16 Закон о привредним друштвима/ Сл. гласник РС", бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014,...44/2018 и 95/2018/

17 Закон о тржишту капитала/ Сл. гласник РС", бр. 31/2011, 112/2015 и 108/2016/

18 Закон о јавно приватном партнерству и концесијама / Сл. гласник РС", бр.

својине, службености, залогe и друга стварна права на покретним стварима и непокретностима које се налазе на територији Републике Србије која је улагач стекао за потребе обављања делатности; (д) права интелектуалне својине, која имају заштиту по важећем праву Републике Србије и (ђ) права на обављање делатности која се обавља на основу дозволе или одобрења државног органа, стечених у циљу обављања делатности улагача на територији Републике Србије, у складу са законом.

Улагање, према значају, јесте улагање од посебног значаја за Републику Србију и улагање од локалног значаја, с тим да је улагање од посебног значаја ослобођено јавног позива приликом доделе подстицаја. Позитивном енеумерацијом дефинисано је и шта се не подразумева под улагањем: а) новчано или друго потраживање које непосредно произилази из трговачког посла (продаје, размене, пружања услуга и др.); б) новчано потраживање које проистиче из кредита у вези са трговачким послом (финансирање трговине и др.) и ц) портфолио улагање. Портфолио улагање се реализује преко међународног тржишта капитала и куповина хартија од вредности. Овде је у првом плану добитак у виду дивиденди при чему улагач не стиче својинска права над компанијом нити има намеру да врши предузетничку активност. Улагач је дефинисан као правно или физичко лице које је уложило капитал, као и лице које је стекло улагање на територији Републике Србије. Страни улагач је дефинисан као лице које је уложило капитал, као и лице које је одговарајућим правним послом стекло улагање на територији Републике Србије. Страни улагач је одређен на следеће начине: страном правном лицем са седиштем у иностранству укључујући и огранак страног правног лица који је регистрован у Републици Србији, страни држављанин без обзира на стално место боравка и држављанин Републике Србије са сталним местом боравка изван Републике Србије дужим од једне године. Сви улагачи како домаћи тако и страни у складу са Законом о улагањима уживају пуну слободу свог улагања и јемчи им се заштита инвестиција, што је предвиђено одредбама члана 84. Устава Републике Србије¹⁹ којим је утемељено да економско и привредно уређење у Републици Србији почива на тржишној привреди, отвореном и слободном тржишту, слободи предузетништва, самосталности привредних субјеката и равноправности приватне и других облика својине. Страни улагачи, у погледу свог улагања у свему уживају једнак положај и

88/2001, 15/2016 и 104/2016/

19 Устав Републике Србије/”Сл. гласник РС”, бр. 98/2006/

имају иста права и обавезе као и домаћи улагачи. Улагачима се јемчи да инвестиција односно улагање неће бити предмет експропријације било непосредно било посредно нити мера које за циљ имају ефекат који је једнак последицама које производи експропријација, са једним изузетком, који подразумева да се својина и друга стварна права улагача на непокретностима могу експроприсати односно одузети или ограничити само у јавном интересу и то ако је таква могућност предвиђена законом којим се уређује експропријација, да се таква експропријација мора вршити на недискриминаторан начин, по поступку прописаним тим законом уз исплаћивање одговарајуће адекватне и делотворне накнаде без одлагања. Страни улагач може стећи право својине, службености, залог и друга стварна права на покретним стварима и непокретностима које се налазе на територији Републике Србије. Исто тако, важећи закон јемчи слободу плаћања према иностранству, што значи да улагач ради плаћања према иностранству која су дозвољена Законом о девизном пословању²⁰, може купити девизе на девизном тржишту у Републици Србији.

Страни улагач има право да након плаћања свих пореских и других обавеза по основу јавних прихода, слободно трансферише финансијска и друга средства у вези са улагањем. Спорови који проистичу из улагања, стране могу покушати да реше споразумно, пред судовима или арбитражама.²¹ Улагања у области јавно приватних партнерстава и концесија регулисана су Законом о јавно приватном партнерству и концесијама²² и то услови и начин израде, предлагања и одобравања пројеката јавно-приватног партнерства; одређују субјекти надлежни, односно овлашћени за предлагање и реализацију пројеката јавно-приватног партнерства; права и обавезе јавних и приватних партнера; облик и садржина уговора о јавно-приватном партнерству са или без елемената концесије и правна заштита у поступцима доделе јавних уговора; услови и начин давања концесије, предмет концесије, субјекти надлежни, односно овлашћени за поступак давања концесије, престанак концесије; заштита права учесника у поступцима доделе јавних уговора; оснивање, положај и надлежност Комисије за јавно приватно партнерство, као и друга

20 Закон о девизном пословању/ Сл. гласник РС”, бр. 31/2011, 119/2012, 139/2014 и 30/2018/

21 Дукић Мијатовић, М., Веселиновић, Ј. (2014) „Реформа законодавства као *conditiosine qua non* стварања бољег инвестиционог амбијента у АП Војводини- привредноправни аспект“, Зборник радова научног скупа Универзитета Привредна академија Правни факултет за привреду и правосуђе Нови Сад, стр. 37-54

22 Закон о јавно приватном партнерству и концесијама/”Сл. гласник РС” бр. 88/2011, 15/2016/

питања од значаја за јавно-приватно партнерство, са или без елемената концесије, односно за концесију.²³

3. ЕФЕКТИ РЕФОРМИ НА ЕКОНОМСКУ СТАБИЛНОСТ

У оквиру ове тачке желимо да идентификујемо утицај страних директних инвестиција на јачање домаће економије мерено извозом и растом бруто домаћег производа, те пласманом Србије на Doing business листи и кредитни рејтинг Републике Србије.

	2014		2015		2016		2017		2018	
	Износ	%	Износ	%	Износ	%	Износ	%	Износ	%
ЕУ	7,204.7	64.57%	7,907.9	65.7%	8,870.8	66.0%	9,946.4	66.1%	10,900	67%
ЦЕФТА	2,486	22.28%	2,620	21.76%	2,806	20.89%	2,628	17.47%	2,833.7	17.4%
РУСИЈА	774.5	6.94%	653.2	5.4%	718	5.3%	881.3	5.9%	864.9	5.3%
САД	235.5	2.11%	225.8	1.9%	222.7	1.66%	228.3	1.5%	224.8	1.4%
КИНА	10.8	0.1%	18.2	0.2%	22.9	0.2%	55.0	0.4%	78.1	0.5%
ОСТАТАК СВЕТА	447	4.01%	615.9	5.12%	786.6	5.86%	1,307.8	8.69%	1,369.9	8.4%
УКУПАН ИЗВОЗ СРБИЈЕ	11,158.5	100%	12,041	100%	13,432.1	100%	15,047.1	100%	16,271.4	100%

Табела бр. 1. Укупан извоз Србије (у милионима евра).²⁴

Извоз Србије на територију ЕУ чини 67% укупног извоза Србије у 2018. години, са сталним трендом раста. Период од 2014. до 2018. године бележи тренд раста извоза Републике Србије.

График бр. 1. Стопа раста БДП-а у Републици Србији од 2015 до 2018. године.²⁵

23 Царић С., Витез М., Дукић Мијатовић М., Веселиновић Ј. (2016) "Привредно право", Универзитет Привредна академија Нови Сад, Факултет за економију и инжењерски менаџмент, стр. 170.

24 Укупан извоз Србије. Линк: <https://europa.rs/srbija-i-evropska-unija/trgovina/ukupan-izvoz-srbije/>, приступ 20.8.2019.

25 РЗС (Републички завод за статистику), и Министарство финансија Републике Србије, <https://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/tabele/2019/jun/>

Анализирајући претходни график (бр. 1), закључујемо да сви “производни сектори бележе позитивно кретање. Раст укупне привредне активности вођен је услужним сектором. Позитиван допринос нето пореза указује на убрзање личне потрошње услед раста животног стандарда. Инвестиције и потрошња домаћинстава су доминантне компоненте расходне стране БДП по генерисаном расту, а праћене су позитивним утицајем државне потрошње услед постепене фискалне релаксације. Нето извоз је имао негативан утицај на стопу раста услед снажног увоза репроматеријала и инвестиционе опреме с једне стране, као и негативног утицаја прошлогодишње пољопривредне сезоне на извоз у првој половини 2018. године. Према подацима раст БДП-а, у 2018. години износио је 4,3%.” Када су у питању стране²⁶ директне инвестиције, оне бележе тренд раста последњих година.

Табела бр. 2. Кредитни рејтинг Републике Србије и земаља у региону.²⁷

Агенција	Standard and Poor's			Fitch Ratings			Moody's	
	Јун, 2019	Јун, 2018	Промена	Јун, 2019	Јун, 2018	Промена	Јун, 2019	Промена
Србија	ВВ	ВВ	Нема	ВВ	ВВ	Нема	Ва3	Нема
Бугарска	ВВВ-	ВВВ-	Нема	ВВВ	ВВВ	Нема	Ваа2	Нема
Хрватска	ВВВ-	ВВВ-	Нема	ВВВ-	ВВ+	↑	Ва2	Нема
Мађарска	ВВВ	ВВВ	Нема	ВВВ	ВВВ	Нема	Ваа3	Нема
Румунија	ВВВ	ВВВ-	Нема	ВВВ-	ВВВ-	Нема	Ваа3	Нема
Македонија	ВВ-	ВВ-	Нема	ВВ+	ВВ	↑	-	Нема
БиХ	В	В	Нема	-	-	-	В3	Нема
Црна Гора	В+	В+	Нема	-	-	-	В1	Нема

Standard and Poor's и *Ratings* 2019. године, агенције за оцену кредитног рејтинга потврдиле су оцену кредитног рејтинга Републике Србије на нивоу “ВВ”, уз стабилне изгледе за унапређење кредитног рејтинга. *Moody's* – У марту 2017. године Агенција за оцену кредитног рејтинга повећала је кредитни рејтинг Републике Србије са “В1” на “Ва3” уз стабилне изгледе за даље унапређење кредитног

prezentacija_novo_sr.pdf, приступ 20.8.2019.

²⁶ Министарство финансија Републике Србије. (2019). https://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/tabele/2019/jun/prezentacija_novo_sr.pdf , дана: 28.07.2019. године.

²⁷ Министарство финансија Републике Србије, Линк: https://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/tabele/2019/jun/prezentacija_novo_sr.pdf , приступ 28.07.2019. године.

рејтинга.²⁸ Рејтинг агенције процењују да ће БДП у Републици Србији наставити да расте у периоду од 2019. до 2021. године, и да ће раст бити заснован пре свега на приливу страних директних инвестиција и већој приватној потрошњи која ће бити подстакнута растом запослености и зарада. Позитивни изгледи за унапређење кредитног рејтинга уједно су и одраз континуираног смањења јавног дуга. На “Doing Business” листи Светске банке по лакоћи пословања за 2019 годину, Србија је заузела 48. позицију међу 190 земаља.²⁹

“Doing Business” листа 2019, Светска банка¹	
Северна Македонија	10. место
Словенија	40. место
Србија	48. место
Црна Гора	50. место
Хрватска	58. место
Босна и Херцеговина	89. место

Страни инвеститори, генерално имају национални третман. Поред постојећих погодности као што су образована радна снага, бесцарински извоз у земље југоисточне Европе и Русију, стратешки географски положај и најнижа стопа пореза на добит од 15% у Европи, Србија нуди и финансијску помоћ потенцијалним инвеститорима, кроз активности Развојне агенције Србије (РАС). *Значајне бенефите, које држава нуди инвеститорима у циљу утицаја на макро и микро пословну климу у Републици Србији, су анализирани у даљем тексту.*

Према Уредби о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања, средства се могу користити за финансирање инвестиционих пројеката у: **а)** производном сектору, и **б)** сектору услуга сервисних центара.³⁰ Циљ Уредбе јесте јачање равномерног економског и привредног развоја Републике Србије. Локалне самоуправе су подељене у 5 група³¹, у складу

²⁸ Министарство финансија Републике Србије. (2019). Линк: https://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/tabele/2019/jun/prezentacija_novo_sr.pdf, приступ 28.07.2019. стр. 13.

²⁹ Doing Business листа, Светска банка. Линк: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/s/serbia/SRB.pdf>, приступ 20.07.2019. с. 3.

³⁰ Уредба о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања у области производње прехранбених производа “Сл. гласник РС”, бр. 33/2019. Линк: <https://ras.gov.rs/uploads/2019/06/podsticaji-za-investicije-i-zaposljavanje-radnika.pdf>, приступ 21.07.2019. стр. 4.

³¹ Погледати детаљније поделу локалних самоуправа у 5 група: <https://ras.gov.rs/uploads/2019/06/podsticaji-za-investicije-i-zaposljavanje-radnika.pdf>, стр.

са тим подстицаји су различити: I - група: 50 радних места и 500.000 евра; II – група: 40 радних места и 400.000 евра; III група: 30 радних места и 300.000 евра; IV – група: 20 радних места и 200.000 евра; девастирано: 10 радних места и 100.000 евра. Висине подстицаја за основна средства су такође подељене у 5 група, од 10% до 30 % оправданих трошкова улагања у основна средства.³²

ЗАКЉУЧАК

У овом истраживању обједињена су два истраживачка аспекта, правни и економски, са циљем утврђивања узрочно последичне везе између прилива директних страних инвестиција и динамике у развоју економије Републике Србије. Истраживање је показало да су реформе у правном и економском смислу, утицале на стварање бољег пословног амбијента у Републици Србији, те на тај начин тржиште наше земље привлачи директне стране инвестиције, које последњих година бележе тренд раста. Анализа одабраних макроекономских индикатора, извоз и БДП имају тренд позитивног раста, што је резултат поред осталих фактора свакако и повећан прилив страних директних инвестиција у Републици Србији. Кредитни рејтинг Србије, најбољи је међу земљама окружења, на нивоу кредитног рејтинга “ВВ” и “Ваз”, уз предвиђање раста у будућем периоду. Србија на првом месту у свету по броју страних директних инвестиција у односу на величину своје економије, како је објавио британски лист *Financial Times*. Такође, на “Doing Business” листи Светске банке по лакоћи пословања за 2019 годину, Србија је заузела 48. позицију међу 190 земаља, што је сврстава у три најбоље земље окружења. Затим смо анализирали значајне бенефите, које држава нуди инвеститорима у циљу утицаја на макро и микро пословну климу у Републици Србији., највише активностима Развојне агенције Србије (РАС). Можемо закључити да су свеобухватне правне и економске реформе актуелне код нас усмерене на интензивирање привредне активности довеле до позитивних резултата у развоју националне привреде.

5.

32 Детаљније погледати: Развојна агенција Србије (РАС), 2019. Линк: <https://ras.gov.rs/uploads/2019/06/podsticaji-za-investicije-i-zaposljavanje-radnika.pdf> , приступ 18.07.2019. године, стр. 1-19.

Marijana Dukić Mijatović, PhD, Full professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy in Novi Sad
Faculty of Economics in Subotica University of Novi Sad and Vice President of the
National Council for Higher Education of the Republic of Serbia
e mail: marijana.dukic.mijatovic@gmail.com

Nedeljko Babić, LL.M.
Faculty of Economics in Subotica University of Novi Sad
e - mail: nedeljkbobc@gmail.com

FOREIGN DIRECT INVESTMENT AS A DETERMINANT OF THE SERBIAN ECONOMY DEVELOPMENT

Abstract:

In the research, the authors synthesized two research aspects, both legal and economic, in order to determine the cause-effect relationship between the inflow of foreign direct investments and the dynamics in the development of the economy of the Republic of Serbia. Defining recommendations for improvement of the existing legislation and efficiency in the implementation of valid legal solutions, with an overview of the comprehensive legal and economic reforms that are currently focused on intensifying economic activity, represent the most significant results of the conducted research. The analysis of economic empirical data obtained from relevant state institutions with a chronological, systemic and teleological analysis of the current legislation provided answers to the impact of foreign direct investments on strengthening domestic economy measured by exports and growth of gross domestic product, and the placement of Serbia on the Doing Business List, with a focus on significant benefits that the state offers to investors in order to influence the macro and micro business climate in the Republic of Serbia.

Key words: *reform of legislation, foreign direct investment.*

ЛИТЕРАТУРА

1. Дукић Мијатовић, М., Веселиновић, Ј. (2015). „Утицај система субвенција и подстицаја на стварање бољег инвестиционог амбијента у Републици Србији”, Право-теорија и пракса, бр. 1, стр. 1-14.
2. Дукић Мијатовић, М., Веселиновић, Ј. (2014). „Реформа законодавства као *conditiosine qua non* стварања бољег инвестиционог амбијента у АП Војводини- привредноправни аспект“, Зборник радова научног скупа Универзитета Привредна академија Правни факултет за привреду и правосуђе Нови Сад, стр. 37-54
3. Дукић Мијатовић, М., Гонгета, С. (2015). „Модернизација политика државних подстицаја у Европској унији”, Култура полиса УДК 323(4):336.6, вол. 12, бр. 27, стр. 511 - 522.
4. Doing Business листа, Светска банка. Линк: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/s/serbia/SRB.pdf>, , приступ 05.08.2019. и 20.07.2019., стр. 3.
5. Закон о банкама/”Сл. гласник РС”, бр. 107/2005 и 91/2010 и 14/2015/
6. Закон о девизном пословању/ Сл. гласник РС”, бр. 31/2011, 119/2012, 139/2014 и 30/2018/
7. Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености /”Сл. гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010 и 38/2015 и 113/2017/
8. Закон о јавно приватном партнерству и концесијама / Сл. гласник РС”, бр. 88/2001, 15/2016 и 104/2016/
9. Закон о јавно приватном партнерству и концесијама/”Сл. гласник РС” бр. 88/2011, 15/2016/
10. Закон о јавном дугу РС/”Сл. гласник РС”, бр. 61/2005, 107/2009, 78/2011, 68/2015 и 95/2018
11. Закон о локалној самоуправи /”Сл. гласник РС”, бр. 129/2007, 83/2014, 101/2016 и 47/2018/
12. Закон о порезу на доходак грађана/ Сл. гласник РС”, бр. 24/2001, 80/2002, 80/2002 - др. закон, 135/2004, 62/2006, 65/2006 - испр., 31/2009, 44/2009, ..., 91/2011 - одлука УС, 7/2012 - усклађени дин. изн., 93/2012, 114/2012 - одлука УС, 8/2013 - усклађени дин. изн., 47/2013, 48/2013 - испр., 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 57/2014, ...95/2018 и 4/2019/
13. Закон о привредним друштвима/ Сл. гласник РС”, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014, 135/2004, 5/2015, 44/2018 и 95/2018/
14. Закон о регионалном развоју /”Сл. гласник РС”, бр. 51/2009 и 30/2010 и 89/2015/

15. Закон о страним улагањима /"Сл. лист СРЈ", бр. 3/2002 и 5/2003 и "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 – Уставна повеља/
16. Закон о тржишту капитала/ Сл. гласник РС", бр. 31/2011, 112/2015 и 108/2016/
17. Закон о улагањима /"Сл. гласник РС", бр. 89/2015 и 95/2018/
18. Закон о Фонду за развој Републике Србије /"Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 119/2012 и 5/2015
19. Закон о контроли државне помоћи /"Сл. гласник РС", бр. 51/2009/
20. Министарство финансија Републике Србије. (2019). Линк: https://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/tabele/2019/jun/prezentacija_novo_sr.pdf, приступ: 28.07.2019., стр. 13.
21. Развојна агенција Србије (РАС), 2019. Линк: <https://ras.gov.rs/uploads/2019/06/podsticaji-za-investicije-i-zaposljavanje-radnika.pdf>, приступ 18.07.2019. године, стр. 1-19.
22. Развојна агенција Србије. Линк: www.ras.gov.rs, приступ 22.8.2019.
23. РЗС (Републички завод за статистику), и Министарство финансија Републике Србије, https://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/tabele/2019/jun/prezentacija_novo_sr.pdf, приступ 20.8.2019.
24. Укупан извоз Србије. Линк: <https://europa.rs/srbija-i-evropska-unija/trgovina/ukupan-izvoz-srbije/>, приступ 20.8.2019.
25. Уредба о подстицању запошљавања /"Сл. гласник РС", бр. 32/2011 и 34/2011/
26. Уредба о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања у области производње прехрамбених производа "Сл. гласник РС", бр. 33/2019. Линк: <https://ras.gov.rs/uploads/2019/06/podsticaji-za-investicije-i-zaposljavanje-radnika.pdf>, приступ : 21.07.2019. године, стр. 4.
27. Уредба о правилима за доделу државне помоћи /"Сл. гласник РС", бр. 13/2010, 100/2011, 91/2012, 37/2013 и 97/2013/
28. Устав Републике Србије/"Сл. гласник РС", бр. 98/2006/
29. Царић С., Витез М., Дукић Мијатовић М., Веселиновић Ј. (2016). "Привредно право", Универзитет Привредна академија Нови Сад, Факултет за економију и инжењерски менаџмент, стр. 170.

(Footnotes)

- 1 Аутори према: "Doing Business" листа 2019, Светска банка. Линк: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf, приступ 05.08.2019. године.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

347.7:330.34(4-12)(082)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп "Привредноправни оквир и економски развој држава Југоисточне Европе" (2019 ; Нови Сад)

Привредноправни оквир и економски развој држава Југоисточне Европе = The legal framework and the economic development of the Southeast European countries : [зборник радова са Међународног научног скупа "Привредноправни оквир и економски развој држава Југоисточне Европе", 14. новембар 2019. године у Новом Саду] / приредио Мирко Кулић. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија, Правни факултет за привреду и правосуђе, 2019 (Нови Сад : Фелтон). - 767 стр. ; 24 cm

Тираж 200. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз већину радова.

ISBN 978-86-6019-099-6

а) Привредно право - Економски развој - Југоисточна Европа - Зборници

COBISS.SR-ID 331477767